

Opmerkingen bij:
“Naar een solide en solidair pensioenstelsel:
bouwstenen voor een hervorming”

Theo Nijman

Tilburg University en Netspar

Januari 2014

Inleiding

- Rapport vraagt aandacht voor toekomstbestendigheid van het stelsel.
- Goudswaard (2010) en pensioenakkoord:
 - Uitrustkosten, zekerheid en ambitie
 - Sociale partners kiezen voor zachte rechten; risico nemen essentieel voor bereiken adequaat betaalbaar pensioen
 - Versterk transparantie en individuele eigendomsrechten
 - Voorkom tegenstelling (spagaat) ouderen en jongeren
 - Ga nadenken over alternatieven doorsneepremie en –opbouw
- Overeenstemming over deze aanbevelingen maar we lijken sindsdien niet veel opgeschoten te zijn al is nog onduidelijk hoe b.v. FTK voorstel er uiteindelijk uit gaat zien

Inleiding

- Waar zit de discussie op vast ?
- Nederlands pensioenstelsel te complex en op onderdelen inconsistent geworden (b.v. premiereregels versus kortingsregels)
 - Iedereen voelt zich ergens misdeelt
 - Gebrek aan vertrouwen
 - Betere borging eigendomsrechten gewenst
- Dat leidt logischerwijs ook tot een roep om meer eigen keuze
- Omtzigt: integrale discussie alle samenhangende dossiers nodig
- Dit rapport: nieuwe vergezichten om stelsel weer toekomstbestendig te krijgen, uitgaande van kracht van het stelsel

Samenvatting

1. *Premie moet meer actuarieel fair aansluiten bij verkregen pensioenrechten*
 2. *Individuele pensioenrekeningen zodat beslissingen van bestuur (ander beleggingsbeleid of andere toeslagregels) waarde van rechten niet kan aantasten*
- Kan enorm helpen bij herstel van vertrouwen
 - Term individuele rekening niet erg gelukkig. Het opgebouwde kapitaal is b.v. niet voor nabestaanden bij overlijden. Ook solidariteit (b.v. mensen blijken langer te leven) overeind houden
 - Onderliggende vraag:
 - Is pensioen primair een financieel contract (geen verschuiving van economische waarde door bestuur) of sociaal contract (geen beperking op waarde verschuiving, wellicht wel rapportage en verantwoording) ?
 - Brede groep pensioenspecialisten (“Netspar 7”) bepleit ook dat bestuur ten minste moet verantwoorden als waarde wordt verschoven

Samenvatting

3. Pleidooi voor CIDC

- *CDC* (collectief, risico bij deelnemer, jaarlijks inkomen zolang in leven)
met drie extra elementen
 - a) *Individuele eigendomsrechten*
 - b) *Individueel maatwerk risico management*
 - Ook niet financiële risico's delen, b.v. langlevens risico
 - Beleggingsbeleid te kiezen binnen bandbreedtes door deelnemer
 - c) *Individuele keuzevrijheid*
 - Welke keuzes ? B.v. ook steeds meer garantie als ouder wordt
- Internationaal aansprekend en leidend
- Keuzes als b) en c) worden mogelijk zodra sprake is van actuariële faire heldere eigendomsrechten
- Evenzeer vereist b.v. voor integratie wonen en pensioen
- Voorstel paars met Bijbel om pensioenpremie te gebruiken voor aflossen hypotheek zeer aantrekkelijk jongeren: omzeilt nadelen doorsneepremie

Samenvatting

4. *Beperk begrip “solidariteit” tot levensduursolidariteit en herverdelende solidariteit*

- Is herverdelende solidariteit vanwege verschil in levensverwachting tussen groepen met verschil in opleiding werkelijk solidair ?

5. *Standaardiseren pensioencontract*

- Zeer terecht, enorme complexiteit en veelheid regelingen leidt tot intransparantie, hoge kosten en voegt niets toe
- Maar hoe verwijderen we de bestaande complexiteit ?

6. *Versterk verzekeringsgedachte AOW*

- Dus geen fiscalisering
- Verdere onderbouwing gewenst
 - AOW biedt verzekering tegen inflatie en langlevensrisico
 - Maar AOW voorkomt ook veel bijstandsuitkeringen

Samenvatting

7. Afschaffen doorsneepremie en –opbouw

- Lastige keuzes voor de boeg, maar nu op tafel (CPB rapport)
- Keuze uitvoerder bij regeling als voorgesteld in dit rapport houdt sociale partners betrokken bij pensioen

8. Overgangstraject vanuit huidige rechten

- Overstap naar CIDC vereist weer dat (gelukkig zeer grote) pensioenvermogens moeten worden “ingevoerd” in individuele rekeningen terwijl eigendomsrechten zeer ambigu zijn
- Suggestie dat kosten van afscheid nemen van stelsel van doorsneepremie en –opbouw grotendeels kan door kostenbesparingen vanwege grotere efficiëntie lijkt erg optimistisch

Oordeel en kanttekeningen

- Dapper rapport met vele nieuwe elementen waarin fundamentele problemen pensioenstelsel worden geïdentificeerd en oplossingen worden aangedragen;
 - Tijdige evolutie vanuit kracht van Nederlandse stelsel voorkomt afglijden naar ongewenst IDC pensioenen
- Meer aandacht gewenst voor “zwakte van de mens”, b.v. bij maken van financiële keuzes .
 - Beperken keuzeruimte en zorgplicht aanbieder kunnen verder worden uitgewerkt
 - Ook belang van transparante pensioencommunicatie krijgt weinig nadruk
- Weg naar het einddoel aan orde gesteld maar laat logischerwijs nog heel wat vragen open

Verder uitgelicht: Levensverwachting

- Rapport stelt terecht dat pensioenleeftijd aanvullende pensioenen ook verder mee zou moeten stijgen als AOW leeftijd na 2024 verder stijgt
- Rapport stelt terecht dat hogere inkomens al eerder met pensioen kunnen dan lagere inkomens doordat pensioen grotendeels al is opgebouwd op oude pensioenleeftijd
- Waarom dat mechanisme in stand houden ? Omgekeerde solidariteit
 - Logischer lijkt dat jongeren opbouwen voor pensioen vanaf later nog te bepalen pensioenleeftijd (vergelijk rapport Goudswaard)

Verder uitgelicht: Individueel DC

- Kernproblemen individueel DC:
 - Gegeven in literatuur dat mensen individueel erg onverstandige pensioenbeslissingen nemen: inleg, beleggingsbeslissingen, al dan niet uitkeren als pensioeninkomen per jaar
 - Ook de kosten zijn veelal hoog
 - Bijdrage CIDC vooral dat door eigen “vertrouwenspersonen” wordt nagedacht over adequate keuzeopties en aanbevelingen
- Hoofdprobleem IDC lijkt niet te zijn dat afdekken langlevensrisico in annuïteit te duur is ...
- Terecht wordt probleem genoemd dat in IDC veelal nominaal zekere annuïteit tot overlijden: verplicht te dure zekerheid. Maar ook dat lijkt vrij eenvoudig oplosbaar ...
- Ook feit dat nu progressief oplopende premie in DC die nadelig is voor arbeidsmarktpositie oudere werknemer lijkt oplosbaar

Verder uitgelicht: Afscheid van omslagelement

- Terecht pleidooi om afscheid te nemen van doorsneepremie en -opbouw
- Fors overgangsprobleem
- Rekening nu relatief laag omdat rente laag is
- Rapport ziet groot deel van oplossing in lagere uitvoerings- en beleggingskosten voor CIDC dan voor DB.
 - Hoe zeker dat nu zoveel geld verspild wordt (“kostenverschillen grotendeels toe te schrijven aan efficiency verschillen”) ?
 - Meer individuele keuze, dus extra kosten
- Juist te compenseren groep heeft te veel opgebouwd uitgaand van pensioen ingaand op 65e en inmiddels verlaagde maximale opbouw. Het is dus maar de vraag welk deel van de aanpassing je zou moeten willen compenseren.

Politieke realiteit sinds December akkoord

- Discussie komt steeds in brokjes, maar onderdelen haast niet los van elkaar te zien. Tijd voor integrale lange termijn discussie.
- Rapport pleit voor actuariael faire premie
 - Voorstel tot middelen rente over afgelopen 10 jaar hangt boven de markt
 - Jongeren betalen dan veel te weinig wat elders weer wordt gecompenseerd
 - Ook generatie evenwichtstoets DNB sluit aan bij wens van actuariael faire premie; onduidelijk hoe DNB dit gaat invullen
- Tussenvariant FTK met name ingegeven door vermijden invaren
 - Ook bij overgang naar CIDC bepalen faire (start)waarde hele uitdaging
- FTK voorstellen eind januari zijn slechts tussenstap; vervolg discussie is al aangekondigd
- Rapport bevat heel wat nieuwe elementen om gesprek aan te gaan

Network for Studies on Pensions, Aging and Retirement

Mission Netspar contributes to the ongoing improvement of financing opportunities for the 'old age' of Dutch and European citizens through network development, formulating and executing scientific research and knowledge transfer programs.